

Powtarzamy wiedzę o zasobach słownictwa

podręcznik, s. 275

1. Zaznacz szereg, w którym wszystkie słowa są wyrazami pokrewnymi.

- A. Zielone, niebieskie, fioletowe. C. Radość, wesele, szczęście.
B. Kurczak, jajko, jajecznica. D. Biały, białko, wybielić.

Wyrazy, które mają wspólną **główną część słowotwórczą** (może to być wyraz lub jego część) i pewne wspólne **elementy znaczeniowe**, są **wyrazami pokrewnymi** i tworzą **rodzinę wyrazów**.

Na przykład do rodziny wyrazu *dom* należą m.in. takie wyrazy pokrewne, jak *domek*, *udomowić*, *domowy*, *zadomowić się*.

2. Podkreśl wyrazy pokrewne. Do każdej rodziny wyrazów użyj innego koloru.

dzienniczek **kolorować** **dziennie** **zmalować**
kolorowo **malowanie** **pokolorować** **dzienny** **malowanka**
kolorowanka **dzień** **malować** **dziennik**
malowidło **kolorowy** **pomalowany**

3. Uzupełnij tabelę wyrazami pokrewnymi będącymi podanymi częściami mowy.

czasownik	rzeczownik	przymiotnik	przysłówek
	liczba		
			zbiorowo
		zielony	
	prostownica		
świętować			

4. a) Przeczytaj tekst, a następnie wykonaj polecenia.

JAN TWARDOWSKI

Dla dzieci o świętach i kolorach

Święta Bożego Narodzenia można nazwać Białymi Świętami. Białe Świątki. Pada biały śnieg, lepi się z niego białego bałwana. Święty Mikołaj ma białą brodę, bo brody bieleją na starość jak zające na zimę. Na białym talerzyku leży biały opłatek. Biały jest list, w którym pisze się zimą gorące słowa. Ksiądz na Pasterkę ubiera się na biało jak anioł.

Święta Wielkanocne są świętami wielokolorowymi. Ksiądz zakłada fioletową stulę na białą komżę. Baranek wielkanocny w dwóch kolorach: biały z czerwoną chorągiewką, tak jak polska biało-czerwona flaga. Mamy rozmaite malowane jajka: żółto-zielone, pomarańczowe, niebieskie, fioletowe, pstre – pisanki, kraszanki, nalepianki. Kolorowe święta.

Fragment książki *Elementarz księdza Twardowskiego dla najmłodszego, średniaka i starszego*

Synonim (wyraz bliskoznaczny) to wyraz lub związek frazeologiczny o tym samym lub bliskim znaczeniu co dane słowo lub frazeologizm, np. *sprytny – przebiegły, samochód – auto, mieć gołębie serce – mieć serce na dłoni*.

Synonimy pomagają nam unikać zbyt częstego powtarzania jakiegoś wyrazu, np. *czarny – kary, kruczy*. Należy jednak pamiętać o tym, że nie wszystkich wyrazów można użyć zamiennie, np. *koń czarnej maści to kary koń, nie – kruczy*, a o czarnych włosach możemy powiedzieć *krucze*, nie – *kare*.

b) Do związków wyrazów dopisz synonimy z tekstu z ćwiczenia 4a.

święta Bożego Narodzenia – _____

malowane jajka – _____

święta Wielkanocne – _____

c) Podaj po 2 synonimy do poniższych wyrazów.

• święto – _____

• słowo – _____

• list – _____

7. Uzupełnij tabelę wyrazami pokrewnymi.

Wyrazy o znaczeniu		
pozytywnym	neutralnym	negatywnym
	balwan	
	dziecko	
synus		

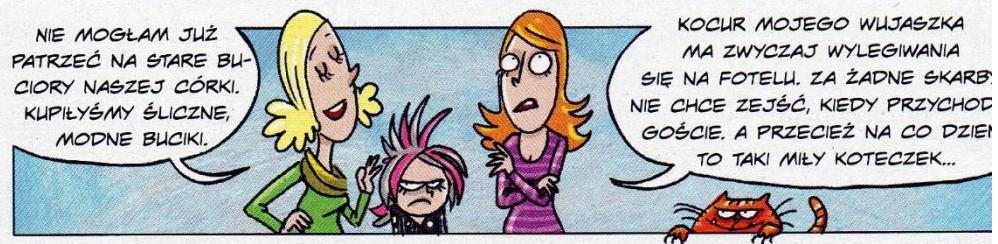
Zdrobnienie oznacza małą, drobną rzecz lub młodą, niedorośłą osobę (też zwierzę) albo wyraża pozytywne, pieszczotliwe nastawienie. Zdrobnienia tworzy się od innego wyrazu za pomocą części, m.in. takich jak *-ek, -uś, -ka, -unia*, np. *kotek, koteczek, kotuś* (od wyrazu *kot*. lub *kotek*); *córcia, córeczka, córunia* (od wyrazu *córka*).

Zgrubienie oznacza przedmiot, zwierzę lub osobę (też część ciała) o rozmiarach większych niż zwykle. Za pomocą zgrubień można informować nie tylko o wielkości, lecz także o stosunku mówiącego (negatywnym albo żartobliwym) do nazwanego obiektu, np. *but – buciór* (duży, brzydki but). Zgrubienia tworzy się za pomocą m.in. takich części, jak *-sko, -isko, -ysko, -or, -ocha, -idło, -ydło, -al, -uch* (*babsko, kocisko, jęzor, radocha, ptaszydło, nochal, paluch*).

8. Do podanej ilustracji napisz 3–4 zdania, w których użyjesz zdrobnień i zgrubień.

9. a) Podkreśl na 2 różne sposoby zdrobnienia oraz zgrubienia.

b) Napisz, jaką funkcję w wypowiedziach pełnią zgrubienia i zdrobnienia.

Powodzenia!